

4.1. La historiografia.

4.1.1. Introducció:

Davant les llegendes i mites heretats dels seus avantpassats, els grecs van adoptar dues actituds: una interpretació al·legòrica o simbòlica ($\mu\tilde{\nu}\theta\omicron\varsigma$) i una altra interpretació racionalista ($\lambda\acute{o}\gamma\omicron\varsigma$): en tot relat fantàstic hi ha un nucli vertader.

Aquest últim mètode d'investigació constitueix el començament de la historiografia.

La paraula "història" significa etimològicament la "narració de quelcom que s'ha vist" i, per tant, es coneix. Per això, els pioners de la historiografia, anomenats **LOGÒGRAFS** al començament del segle VI a. C., narraven llurs propis viatges, aventures i experiències. Els temes centrals dels seus escrits eren la fundació de ciutats, les històries locals, les genealogies, relats de viatges...

Aquests autors, jonis majoritàriament, solien llegir els seus escrits en públic, a vegades en certàmens literaris. El seu mètode consistia en la simple acumulació de notícies de qualsevol font.

Mereix una consideració especial Hecateu de Milet, qui no sols va establir el mesurament del temps històric a base de generacions humanes (40 anys), sinó que va expressar la seua intenció de contar només el que considerés digne de crèdit, amb la qual cosa va iniciar, encara que de forma rudimentària la crítica de les seues fonts.

4.1.2. Però no es pot parlar d'historiografia fins al segle V a. C, davant l'obra d'HERÒDOT(485-428?). Nascut a Halicarnàs, d'on es va exiliar en la seua joventut i després de nombrosos viatges es va assentar a Atenes, on va freqüentar els intel·lectuals del cercle de Pèricles. Va morir en una colònia grega a Sicília.

Heròdot va ser anomenat per Ciceró *el pare de la història*. Ens relata en les seues *Històries*, un fet contemporani, l'enfrontament entre grecs i perses, que va interpretar com el primer conflicte entre Orient i Occident. Com volia que la seua obra fos entretinguda, li va afegir una bona dosi de **dramatisme** i la va amenitzar amb abundants **digressions** sobre la història, la geografia i els costums d'Assíria, Pèrsia i Egipte, a més de contes recollits de la tradició oral.

Té, no obstant, els defectes de tot pioner:

- **insuficiència de crítica**, perquè donava per segura qualsevol font d'informació.
- **absència d'explicacions polítiques** dels esdeveniments,

- **excessiu protagonisme dels déus**, que regeixen els destins dels homes i castiguen tota acció exagerada o desmesurada....

Els filòlegs d'Alexandria van dividir la seua obra en nou parts i van donar el nom d'una Musa a cada una d'elles.

4.I.3. La historiografia adquireix la seua majoria d'edat amb TUCÍDIDES (470-395).

Nascut a Atenes d'una família aristocràtica, se'l considera el més gran dels historiadors grecs. Va escriure en vuit llibres *La Història de la guerra del Peloponès*, conflicte bèl·lic que va enfrontar a Esparta i Atenes del 431 al 404 a. C. en el que va participar com a estrateg. Per aquesta raó disposava d'informació de primera mà sobre els esdeveniments que relata. Encara que pretenia comprendre fins al final de la Guerra del Peloponès, l'obra s'interromp l'any 411.

La seua obra es caracteritza per:

- la inclusió de discursos dels personatges principals;
- el **valor paradigmàtic de la història**: el passat explica el present i ajuda a entendre el futur;
- **influència de la sofística i de la medicina hipocràtica** en observar els símptomes de la naturalesa humana i pronosticar el curs de la malaltia política i cívica;

per això, tracta de relatar els fets – en els que ha participat personalment com a general- amb la major **objectivitat**, cercant explicacions científiques i racionals, i contrastant les diferents fonts d'informació, ja que **no intenta entretenir, sinó descobrir la veritat**

no va ser un simple narrador, sinó un **pensador polític que va prescindir de les consideracions mítico-religioses.**

4.I.4. XENOFONT (430-355). Natural d'Atenes, descendeix d'una família de la classe dels cavallers. Va ser deixeble de Sòcrates i admirador del règim polític d'Esparta, on va viure durant vint anys, després de ser desterrat d'Atenes. Per paga dels seus serveis la ciutat lacedemònia li va concedir un retir generós que va aprofitar per a compondre els seus escrits.

La seua obra, molt àmplia i variada, inclou títols de temes diversos, com :

- *L'Anàbasi*, que narra l'expedició del rei persa Cir el Jove contra el seu germà Artaxerxes II, basada en el relat de la seua pròpia experiència militar.
- *Les Hel·lèniques*, continuació de la història de Grècia a partir d'on l'havia interromput Tucídides.
- *Ciropèdia*,
- *L'apologia de Sòcrates*, etc

L'obra de Xenofont no aconsegueix la profunditat en l'anàlisi de causes i conseqüències històriques del seu predecessor Tucídides i sol perdre's de vegades en l'acumulació d'episodis i discursos sense una clara lògica interna, excepte la successió cronològica. De fet, després de la bona acollida dels seus escrits durant l'hel·lenisme, avui se'l estima més com a escriptor, per la senzillesa de la seua prosa que com a historiador.

DE L'ÈPOCA ROMANA:

4.1.5. POLIBI (200 a. C.- després del 118 a. C.) Historiador grec nascut en Megalòpolis (Arcàdia). Va ser portat a Roma com a presoner de guerra en el 168 a. C., on va ser tutor de Publi Escipió. Va mitjançar a favor de Grècia després de la presa de Corint per Roma en el 146 a. C., fet pel que els seus compatriotes li van estar sempre agraïts.

En les seues *Històries*, monumental obra en 40 llibres, dels que només es conserven els cinc primers i diversos fragments, va plasmar fidelment els esdeveniments de l'època que li va tocar viure, cuidant amb especial atenció la **veracitat dels fets** que relatava. Per aquesta raó, **el seu estil és, potser el menys atractiu** de tots els historiadors grecs.

Però a ell se li deu l'assentar les bases d'una **història universal**, perquè amb l'aparició de Roma a l'escenari històric i el seu triomf sobre els cartaginesos invitarà l'historiador grec Polibi a fer una reflexió contrastada sobre constitucions d'aquests pobles i les d'altres per ells sotmesos.

4.1.6. PLUTARC (45-120 d.C.) Nascut a Queronea i educat a Atenes, va viatjar per diverses regions de l'Imperi romà, on va demanar múltiples informacions per a les seues obres. No obstant això, va mantenir activa la seua vinculació amb la civilització hel·lènica en els serveis que va prestar a la seua ciutat com a arcont i a la vorana Delfos com a sacerdot en el culte a Apol·lo. A més és probable que els emperadors Trajà i Adrià el distingiren amb

algun nomenament imperial. Plutarc presenta la fusió de les cultures grega i llatina, i açò mateix pretén posar de manifest a la seua obra més coneguda.

Les vides paral·leles constitueixen un conjunt de parells de biografies històriques (es conserven 22 parelles, més altres quatre soltes i degueren perdre's algunes més) d'un personatge grec i un altre romà (Pèricles i Fabi Màxim, Alexandre i Cèsar, Demòstenes i Ciceró). Podem extraure de la seua obra les conclusions següents:

- De la comparació de la parella de personatges tracta d'extraure algun **ensenyament** generalment **moral**.
- L'estructura és pràcticament la mateixa en totes: origen i llinatge, aprenentatge i caràcter, desenvolupament de la seua activitat pública i mort.
- La seua labor no és estrictament historiogràfica, però no li falta rigor en citar les seues fonts i enjudiciar-les i va més enllà de la de mer refonedor de testimonis dispers.

Destaca, sobretot, el **gust per l'anècdota** per a caracteritzar el temperament d'un personatge i les línies generals de la seua educació i la seua activitat pública.

Shakespeare va partir d'una traducció anglesa de Plutarc per a escriure les seues obres inspirades en l'història romana com *Coriolà*, *Juli Cèsar* i *Antoni i Cleòpatra*.